

світової торгівлі в 2020 році завдало особливо великого економічного збитку залежним від торгівлі країнам, і економікам, що розвиваються. Протягом пандемії та економічної кризи урядам довелося пристосуватися до мінливої природи кризи, одночасно впроваджуючи цілеспрямовану політику, яка вирішувала короткострокові проблеми, не створюючи перешкод економіці.

Перелік використаних джерел:

1. Global Economic Effects of COVID-19. Congressional Research Service. 2021. URL: <https://sgp.fas.org/crs/row/R46270.pdf>.
2. Robin H. Japan to Impose New State of Emergency as COVID-19 Cases Rise. Financial Times. 2021. URL: <https://www.ft.com/content/a3d3a8bc-6d0e-4b2b-9e09-3310db13222e>.
3. Martin A., Romei A. European Factory Output Plummets as Covid-19 Shutdown Bites. Financial Times. 2020. URL: <https://www.ft.com/content/8646c0ee-8fba-4e4c-a047-cf445ff41cf6>.

Живко Максим, Занушляк Віталій
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

**ЦИФРОВА НЕРІВНІСТЬ:
ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА РЕГІОНАЛЬНІ ВИМІРИ**

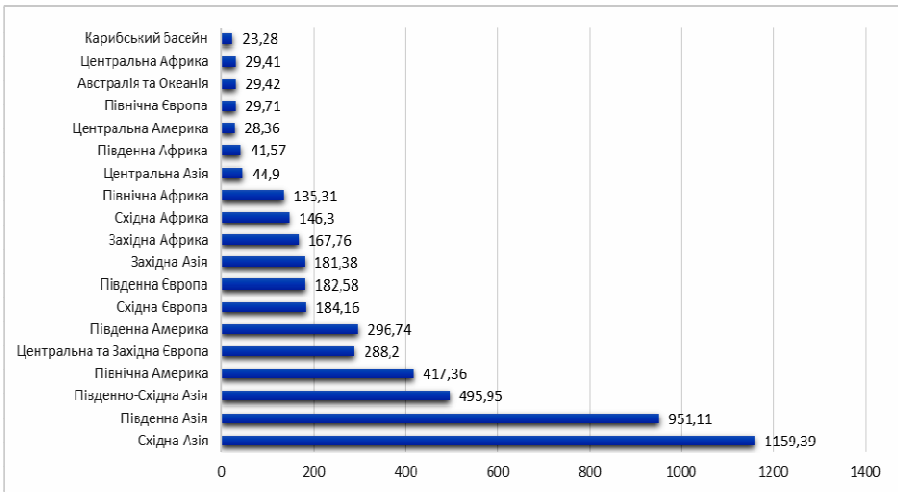
Структурні зміни в міжнародних економічних відносинах, що відбулися під впливом інформаційних технологій, викликали нові соціально-економічні явища, зокрема цифрову нерівність. Дане явище має свою специфіку, що відрізняє його від інших форм нерівності. Цифрова нерівність більшою мірою пов'язана з економікою та інноваційною конкуренцією, тоді як її дослідження найчастіше обмежується порівнянням показників цифрового розвитку різних країн. Паралельно розвиваються два явища: допомога розвинених країн цифровому розвитку країн, що відстають, і прагнення країн-лідерів закріпити переваги освоєння інформаційно-комунікаційних технологій. Сучасні інформаційні ресурси відрізняються диверсифікованим характером використання, тому досить складно відрізнити допомогу країнам, що розвиваються, в інформаційному освоєнні простору від спроб використовувати їх інформаційну слабкість на користь розвинених країн. Перелічені положення показують, що у проблемі вивчення інформаційної нерівності немає повної ясності, вона потребує всебічного аналізу.

Сучасні міжнародні економічні відносини є інтегративними, тобто, як система вони володіють такими властивостями, яких не було в окремих частинах і які не могли з'явитися в результаті простого підсумовування, що отримало назву емерджентності. Методологічною основою глобалізації є і світ-системний підхід І. Валлерстайна, який представив сучасне світове

суспільство досить органічним щодо цілісності [1]. Однак дана єдність розглядається, як об'єктивна залежність країн периферії від країн центру, ядра, тобто нерівність у міжнародних економічних відносинах є закономірною.

Проблема негативних наслідків глобалізації широко досліджена та представлена у літературі. Серед негативних форм прояву глобалізації зазвичай виділяють: екологічні проблеми, посилення нерівномірності економічного розвитку країн, проблеми національної, економічної, продовольчої та соціальної безпеки [2].

Нова технологічна революція викликала цифровий розрив суспільства, яка визнана «ною соціальною диференціацією суспільства», що зумовлено кількістю телефонів, комп'ютерів та користувачів Інтернету. В одній із програм розвитку ООН було позначено інформаційний критерій бідності в основу якого покладено принцип доступності інформації всього населення. На початковому етапі диференціація полягала у розподілі суспільства на людей, які отримали навички користування комп'ютером та Інтернетом і не мають їх, тобто ступенем доступу до даної техніки. Трапляються більш глибокі показники цифрової нерівності. Зокрема, її визначає як розрив між країнами, що знаходяться в ядрі Інтернету, та країнами периферії, які відчувають нестачу у навичках, ресурсах та інфраструктурі. На рис. 1 зображено розподіл користувачів Інтернету за регіонами світу.

Джерело: Побудовано автором на основі даних Internet World Stats [3].

Рис. 1. Кількість користувачів Інтернет в усьому світі в 2021 році, за регіонами (млн. осіб).

Цифрова нерівність спочатку виникла у світовій економіці та поглибила існуючий технологічний розрив між розвиненими країнами: США, Японією, країнами Західної Європи та країнами, що розвиваються. Найважливішим

аспектом цифрової нерівності є розрив між країнами на рівні розвитку нових інформаційно-комунікаційних технологій. На початку нової хвилі інформаційної революції більшість користувачів Інтернету географічно розміщувалися в Європі та Північній Америці, незначна кількість – у Латинській Америці, Африці, Близькому Сході. Так, у 2000 р. у США та Швеції Інтернетом користувалося 48% населення, у Японії – 22%, у Канаді – 44%, Індії – 0,7%, у КНР (без Гонконгу) – 2,3%. Виробництвом інформаційної техніки спочатку займалися лише США та Японія.

Навіть розвинені країни освоювали інформаційну економіку нерівномірно. Наприкінці ХХ століття інформаційний сектор у валовій продукції США займав частку, що дорівнює 30%, у Японії – 25%, у той час як його питома вага у Сполученому Королівстві, Німеччині, Франції становила відповідно – 4%, 3,8%, 3,6 %2. З'явилася загроза захоплення нового ринку окремими країнами. З погляду сучасного світового науково-технічного потенціалу виділяються три провідні науково-технічні центри, які здійснили такі витрати на початковий інформаційний розвиток: Японія – 150 млрд. дол. (3,4% до ВВП), США – 400 млрд. дол. (2,7% до ВВП), Європейський Союз – 270 млрд. дол. (2% ВВП). Поглибленню диференціації сприяє те, що США випереджає Японію у 2,5 рази, Сполучене Королівство – у 5 разів за рівнем науково-технічного розвитку.

Перелік використаних джерел:

1. Wallerstein I. World-system analysis: Introduction. Durham, NC: Duke University Press. 2004. URL: https://content.csbs.utah.edu/~mli/Economics%207004/Wallerstein-world-systems_analysis_-_an_introduction.pdf

2. Global Trends to 2035. Economy and Society. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/627126/EPRS_STU\(2018\)627126_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/627126/EPRS_STU(2018)627126_EN.pdf)

3. Internet World Stats. URL: <https://www.internetworldstats.com/stats.htm>

Зварич Роман

д. е. н., професор, завідувач кафедри міжнародних економічних наук
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ГЛОБАЛЬНІ ЗМІНИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЛАНДШАФТУ

Криза, пов'язана з пандемією COVID-19, спричинила різке падіння прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у 2020 р. на 35% до 1 трлн доларів США, що було на 20% нижче мінімального значення 2009 р. (глобальна фінансова криза). Зниження відбулось в основному серед розвинених країн (-58% ПІІ) через коливання, спричинені корпоративними операціями та інтракорпоративними фінансовими потоками. ПІІ в країнах, що розвиваються, скоротилися на 8% та становили дві третини світового значення, у результаті на них припало менше